

ÜNİVERSİTE ÖĞRETİM ELEMANLARININ ZAMAN YÖNETİMİ ANLAYIŞLARININ İNCELENMESİ

¹Kubilay ÇİMEN^{ABCDE}

²Nurullah Emir EKİNCİ^{AD}

²Betül ALTINOK^{CD}

²Çetin ÖZDİLEK^{BD}

A Çalışma Deseni (Study Design)

B Verilerin Toplanması (Data Collection)

C Veri Analizi (Statistical Analysis)

D Makalenin Hazırlanması (Manuscript Preparation)

E Maddi İmkanların Sağlanması (Funds Collection)

Özet: Bu araştırmanın amacı üniversite öğretim elemanlarının zaman yönetimi anlayışlarının sportif etkinliklere katılma durumu, cinsiyet ve çalışma sürelerine göre incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini Dumlupınar Üniversitesinde çalışan (37 kadın ve 56 erkek) 93 akademisyen oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 10 maddelik kişisel bilgi formu ile birlikte Britton ve Tesser (1991) tarafından geliştirilen, Türk kültürü için uyum çalışması Koçak ve Alay (2002) tarafından yapılan “Zaman Yönetimi Envanteri” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizleri bilgisayar ortamında “SPSS/WINDOWS” paket programı kullanılarak yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistiklere ek olarak, akademisyenlerin zaman yönetimleri anlayışlarında ki anlamlı farklılıkların belirlenmesinde Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri uygulanmıştır. Sonuç olarak katılımcıların cinsiyetleri ile zaman yönetimleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmazken ($p>0,05$), katılımcıların görev sürelerine göre “zaman tutumları” alt boyutunda, spor yapma durumlarına göre ise “zaman planlaması ve zaman tutumları” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Anahtar Sözcükler: Spor, Zaman Yönetimi, Spora Katılım Düzeyi

A COMPARISON ON THE TIME MANAGEMENT UNDERSTANDINGS OF UNIVERSITY ACADEMIC STAFF

Abstract: *The aim of this study was to investigate time management understandings of university academic staff with their participation or not participation in the sports activities, gender and their work year. The sample of the study consisted of 93 university academic staff who Works at Dumlupinar University (37 women and 56 men). As data collection tool in addition to a questionnaire, which consists 10 items developed by the researchers, "Time Management Scale", which was developed by Britton and Tesser (1991) and Turkish adaptation was done by Koçak and Alay (2002) was used. The obtained data were analyzed by using SPSS for windows. In addition to descriptive statistics, Mann Whitney U and Kruskal Wallis test were done in order to determine significant differences between time management understandings of the academic staff. As a result, although, there was no significant difference between participants' time management understanding according to gender ($p>.05$) there were significant differences between participants' time management understandings in the "time attitudes" subscale according to their work year and in "time management" and "time attitudes" subscales according to participation /or not participation in sport activities ($p<.05$).*

Keywords: *Sport, Time Management, Sport Participation*

SUMMARY

The concept of time from the creation of mankind until the present day has been constantly increasing in value. The importance of this concept shows that people start to take some time themselves to paint some objects 80000 years ago. Even in some religious view, it was believed that the gods created the world in some days and this belief shows us that time and time management started with the beginning of the world. The aim of this study was to investigate time management understandings of university academic staff with their gender, work year and participation in the sports activities. In the study cross-sectional method was used as study design and according to Gratton and Jones (2010), this method is perhaps the most commonly used method in social and sport based studies. According to this method, the data obtained from a sampling group relationship is identified and generalized back to the population. A total of 110 randomly chosen university academic staff who works at Dumlupinar University voluntarily participated in the study. But after outliers analyze, responses of 17 academic staff were eliminated. So finally the sampling group consisted of 93 academic staff (37 women and 56 men). In the study time management questionnaire was used. According to questionnaire the lowest score which participant can get is 52, and the highest score is 123. The average score is 91 and the standard deviation is 14. Time management questionnaire adapted to Turkish by Alay and Koçak (2002). In the evaluation of data first missing value and outlier analyses were made and 17 participants' answers were eliminated. Than reliability of the scale was assessed via Cronbach's alpha method. Also, Kolmogorov-Smirnov test was used in order to determine the distribution of the data. Lastly, Mann Whitney U and Kruskal Wallis H tests were used as hypothesis tests. As a result, although, there was no significant difference between participants' time management understanding according to gender ($p>.05$) there were significant differences between participants' time management understandings in the "time attitudes" subscale according to their work year and in "time management" and "time attitudes" subscales according to participation /or not participation in sport activities ($p<.05$).

1. GİRİŞ

Zaman kavramı insanoğlunun yaradılışından günümüze dek gelen ve sürekli değeri artan bir kavram olmuştur. Bu kavramın önemini 80.000 yıl öncesinde insanların kendilerine zaman ayırarak topraktan boya yapması zaman tanziminin o dönemlerde başladığını göstermektedir (Stebbins, 2016). Zaman kavramı tanımlanması en zor olgulardan biridir ve günümüzde özellikle insanların çok fazla üzerinde durdukları bu kavram ile ilgili değişik tanımlar yapılmaktadır (Üstün ve

ark., 2016).Günlük hayatta karşılaşılan ve peş peşe gelişen bütün olaylar “zaman” denilen soyut bir kavramı düşünmeye zorlamaktadır. Çünkü çok değerli olan bu kavram içinde, olaylar sıralanır, yaşanır, değerlendirilir (Gümüşgül, 2013: 1). Üstün ve ark., (2017) zamanın birçok şey gibi limitli olduğunu ve bu kaynağın iyi ya da kötü kullanılabileceğini belirtmektedir.

Literatüre zaman yönetimi kavramı ilk kez F.W. Taylor tarafından sokulmuştur. Taylor işçilerin üretimde verim düşüklüğünü gözlemlemiş ve zaman etütleri yapmıştır. Böylelikle işçilerin emek faktörünün verimliliğinin artırılması için çalışmalar yoğunlaştırılmıştır. Ancak 1970’li yıllardan sonra işçilerin değil yöneticilerin zamanı verimli kullanmalarının çok daha önemli olduğu ortaya konulmuştur (Güzel, 1999). Araştırmacılar bu kavramın temellendirilmesinde ve gelişmesinde ayrıca R. Alee Mackenzie’nin rolü olduğunu belirtmiş ve ülkemizde zaman yönetimi kavramının 1980 yıllarda önem kazanmaya başladığını ifade etmişlerdir (Ataman, 2001).

Zaman yönetimi, zamanın, amaçları, sorumlulukları, zevkleri ve sosyal yaşamın içerdiği etkinlikleri bir arada yürütebilecek biçimde planlanması anlamına gelmektedir (Özgen, 2002). Zaman yönetiminin temel faaliyet sahası, kişilerin özel yaşamı ve üst düzey yöneticilerden alt düzey çalışanlara kadar ilişkilidir. İyi bir zaman yönetimi, hem projeler için maliyet azalmasına hem de işletmelerde çok değerli bir kaynak olan insanın daha faydalı ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlayacaktır. Zaman yönetiminin amacı, kişilerin ve özellikle de yöneticilerin zamanlarını en uygun ve akıllı şekilde kullanmalarını sağlamaktır. Zaman yönetimi, zamana hâkim olabilmemizi sağlayarak zamanın bize hâkim olmasını önler. Dolayısıyla zaman yönetimi hayatın ta kendisidir denilebilir. Zamanı yöneten hayatını istediği gibi yönlendirebilir aksi halde zaman bize hükmeder ve o zaman hayatımıza başkaları egemen olur ve yönlendirir (Akgemici ve ark., 2003, Sabuncuoğlu ve Tüz, 1996, Balıkçı, 1991, Okan ve Fettahoğlu, 2000, Scoot, 1997, Şahintürk, 2000).

Günümüzde bireylerin mesleki başarılarında ve hedeflerine ulaşmasında önemi gittikçe artan zamanın etkin yönetilmesi, kronolojik olarak başlangıçta sadece günlük planlama ve liste yapma eylemleriyle gerçekleştirilirken, değişen koşullara paralel olarak zaman yönetiminde ABC yaklaşımı (önceliklerin belirlenmesi ve değerlerin sıralanması), zaman yönetimi 101 yaklaşımı (beceriler), “kendini akıntıya bırak” yaklaşımı (uyum ve doğal ritimler) ve iyileştirme yaklaşımı (özbilinç) gibi yaklaşımlar geliştirilmiştir (Alay ve Koçak, 2003).

Son zamanlarda birçok araştırma aktif yaşam tarzının sağlığa yararlarından bahsetmektedir. Fiziksel olarak aktif olan yetişkinlerin, fiziksel uygunluk düzeylerinin sedanter yaşlılarına göre daha yüksek olma eğiliminde olduğu, bazı çalışmalarda ise fiziksel aktivite alışkanlığı ve fiziksel uygunluk düzeylerinin düşük olmasının ölüm riskini artırdığı görülmektedir (Singh ve ark., 2001). Bu nedenle bireylerin fiziksel aktivite düzeylerinin artırılması için serbest zamanlarında orta ve/veya şiddetli aktiviteleri de yapmaları önerilmekte ve fiziksel aktivite düzeylerine ilişkin öneride bulunabilmek için öncelikle fiziksel aktivite düzeylerinin belirlenmesi

gerektiği vurgulanmaktadır (Haskell, 1996, Kriska ve Caspersen, 1997). Bununla beraber bireyler de fiziksel aktivitelere katılmak için sürekli kendilerine, psikolojik, fiziksel ya da çevresel çeşitli engeller çıkarmaktadır. Özellikle zaman baskısı fiziksel aktivite için algılanan en yaygın engel olarak bulunmuştur (Koçak, 2005, Sinclair ve ark., 2005, Wu ve ark., 2002).

Bu yüzden, insanların zamanlarını etkili ve verimli bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir. Özellikle üniversite gibi çağdaş ve önemli eğitim ve öğretim veren kurumlarda personel, belirli bir zamanda hem yönetimle ilgili görevlerini, hem eğitim ve öğretim programları faaliyetlerini hazırlama düzenleme gibi birçok görevi yerine getirmek durumundadır. Böyle yoğun bir iş temposu içerisinde çalışan personelin, zamanlarını iyi değerlendirmeleri, hem bireyin etkili ve verimli olmasına hem de kurumun etkinliğine katkıda bulunmaktadır (Samuk, 2014). Bu düşünceden hareketle, bu çalışma üniversitedeki akademik personelin zaman yönetimi anlayışlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırma metodu: Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem spor bilimleri çalışmalarında sıklıkla kullanılan bir yöntem olmakla birlikte, örneklemde elde edilen veriler ile çeşitli ilişkiler (korelasyon) incelenir (Gratton ve Jones, 2010).

Çalışma gurubu: Çalışmaya 2015-2016 yılları arasında Dumlupınar Üniversitesinde görev yapmakta olan 93 (37 kadın ve 56 erkek) öğretim elemanı katılmıştır. Veriler "online survey" yöntemi kullanılarak toplanmıştır.

Veri Toplama Aracı: Çalışmada veri toplama aracı olarak katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımlarının belirlenmesi için araştırmacılar tarafından geliştirilen 10 maddelik kişisel bilgi formu ve "Zaman Yönetimi Envanteri" kullanılmıştır. 1991 yılında Britton ve Tesser tarafından geliştirilen Zaman Yönetimi Envanterinin Türk kültürü için geçerliği ve güvenilirliği Alay ve Koçak (2002) tarafından yapılmıştır. Zaman Yönetimi Envanteri, "zaman planlaması", "zaman tutumları" ve "zaman harcattırıcılar" olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Zaman planlaması alt ölçeğinde, bir tanesi (16. madde) tersine ifade olmak üzere 16 soru bulunmaktadır. Zaman tutumları alt ölçeği, 4 tane düz, 3 tane de (2, 6 ve 7. maddeler) tersine ifadeli olmak üzere toplam 7 sorudan oluşmaktadır. Zaman harcattırıcılar alt ölçeğinde ise 4 soru vardır ve soruların hepsinde tersine ifade kullanılmıştır. Bu üç alt ölçekten alınan puanların toplamı zaman yönetimi envanterinin toplam puanını vermektedir. Zaman Yönetimi Envanterinden alınan en düşük toplam puan 52, en yüksek toplam puan ise 123'tür. Envanterin ortalaması 91 olup standart sapması 14'tür. Zaman Yönetimi Envanteri likert yöntemi kullanılarak hazırlanmış bir ölçektir. Cevaplar "Her zaman", "sık sık", "bazen", "nadiren" ve "hiç" ifadelerinden oluşmaktadır.

Verilerin Analizi: Verilerin analizinde öncelikle kayıp veri ve uç değerler analizleri yapılmış olup 17 katılımcının cevapları çalışmadan çıkartılmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin dağılımları Kolmogorow-Smirnov testi ile incelenmiş ve güvenilirliği Cronbach' s Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmak suretiyle test edilmiştir.

Verilerin normal bir dağılım göstermediğinin anlaşılmasından sonra çalışmada hipotez testleri olarak Mann Whitney U ve Kruskal Walliss testleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo-1 Cinsiyete Göre Akademisyenlerin Zaman Yönetimleri

		N	Sıra Ort.	U	p
Zaman Planlaması	Erkek	56	42.75	798	.06
	Kadın	37	53.43		
Zaman Tutumları	Erkek	56	45.14	932	.41
	Kadın	37	49.81		
Zaman Harcaticılar	Erkek	56	46.61	1014	.86
	Kadın	37	47.59		

Katılımcıların cinsiyetlerine göre zaman yönetimi anlayışları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre katılımcıların cinsiyetlerine göre zaman yönetimi anlayışları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo-2 Akademisyenlerin Spor Yapma Durumuna Göre Zaman Yönetimleri

		N	Sıra Ort.	X ²	p
Zaman Planlaması	Evet	65	52.41	8.679	.03
	Hayır	28	34.45		
Zaman Tutumları	Evet	65	54.27	15.807	.00
	Hayır	28	30.13		
Zaman Harcaticılar	Evet	65	47.93	.262	.60
	Hayır	28	44.84		

Kruskal Wallis test sonuçlarına göre katılımcıların zaman yönetimi anlayışlarında zaman planlaması [$X^2 = 8.679$; $p = .03$] ve zaman tutumları [$X^2 = 15.807$; $p = .00$] alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilirken, zaman harcaticılar [$X^2 = .262$; $p = .60$] alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo-3 Akademisyenlerin Görev Sürelerine Göre Zaman Yönetimleri

		N	Sıra Ort.	X ²	p
Zaman Planlaması	1-5 Yıl	34	43.94	7.371	.06
	6-10 Yıl	21	60.71		
	11-15 Yıl	17	39.59		
	21 Yıl ve Üzeri	21	44.24		
Zaman Tutumları	1-5 Yıl	34	37.93	10.021	.01
	6-10 Yıl	21	61.38		
	11-15 Yıl	17	45.47		
	21 Yıl ve Üzeri	21	48.55		
Zaman Harcaticılar	1-5 Yıl	34	45.12	1.503	.68
	6-10 Yıl	21	45.14		
	11-15 Yıl	17	45.29		
	21 Yıl ve Üzeri	21	53.29		

Kruskal Wallis test sonuçlarına göre katılımcıların görev sürelerine göre zaman yönetimi anlayışlarında zaman tutumları alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilirken [$X^2 = 10.021$; $p = .01$], zaman planlaması [$X^2 = 7.371$; $p = .06$] ve zaman harcaticılar [$X^2 = 1.503$; $p = .68$] alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sonuç olarak akademisyenlerin cinsiyetlerine göre zaman yönetimi anlayışlarında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p > .05$). Bu sonuç; Alay ve Koçak (2003) tarafından yapılan “üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi ve akademik başarıları arasındaki ilişki” isimli araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Alay’ın çalışmasında zaman düşmanları esas alındığında cinsiyetin önemli bir değişken olmadığı saptanmıştır (Alay ve Koçak, 2003). Bu çalışmadaki bulgular da cinsiyetin zaman yönetimi davranışlarına etki etmediğini göstermektedir.

Akademisyenlerin spor yapma durumuna göre zaman yönetimi anlayışları incelendiğinde zaman planlaması ve zaman tutumları alt boyutlarında spor yapan akademisyenlerin lehine anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür ($p < .05$). Diğer bir deyişle spor yapan akademisyenlerin yapmayan akademisyenlere göre daha yüksek zaman yönetimi puanları elde ettiği yani zamanı daha etkili kullandıkları bulunmuştur. Samuk (2014), akademisyenlerin fiziksel etkinliklere katılımlarına göre zaman yönetimi anlayışlarını incelediği çalışmada, katılımcıların zaman planlaması alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğunu ifade etmiştir.

Akademisyenlerin görev süreleri göz önüne alındığında zaman tutumları alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < .05$). Test sonuçlarına göre zaman tutumları alt boyutunda 6 ile 10 yıl arasında görev yapmakta olan akademisyenlerin diğerlerine göre daha yüksek zaman yönetimi puanına sahip olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan akademik personelin cinsiyetlerine göre zaman yönetimi anlayışları arasında farklılık olmadığı söylenebilir. Spor yapan akademisyenlerin ise yapmayan meslektaşlarına göre zamanı daha etkili ve verimli şekilde yönettikleri iş yaşantısının içerisinde fiziksel ve ruhsal olarak rahatlama aracı olarak spora yer ve zaman ayırabilmeyi başardıkları görülmüştür. Ayrıca, 6 ile 10 yıl arasında görev yapmış olan akademisyenlerin diğerlerine göre zamanı daha etkili kullanmaya çalıştıkları söylenebilir.

Meslek hayatının içinde bulunan bireylerin, toplumun ve kurumların hangi meslekten olursa olsun, başarılı olmasında zaman anlayışının ve fiziksel aktivitelerin büyük rolü vardır. Zaman ve fiziksel aktivite konusunda bilinçlenmiş, iş yaşamını ve sosyal ilişkilerini bu anlamda düzenleyen bireyler, toplumlar diğerlerine oranla her zaman daha fazla gelişmektedirler denilebilir.

5. KAYNAKÇA

Akgemici T, Çelik A, Aydoğan E, Akatay A. (2003). *Zaman Yönetimi ve Yönetmel Zamanda Etkinlik*, 1. Basım, Kalkan Matbaacılık, Ankara.

Alay S, Koçak S. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 35, 326-335.

Ataman G. (2001). *İşletme Yönetimi*, Türkmen Kitapevi, İstanbul.

Balıkçı Y. (1991). *Zaman Yönetimi ve Yöneticiler Üzerinde Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gümüştül O. (2013). *Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde ve Türkiye'de Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Anlayışlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Gratton C, Jones I. (2010). *Research Methods for Sport Studies*, Second Edition, Routledge, London.

Güzel Ü. (1999). *İzmir'de Kimya Sektöründe Çalışan Büyük İşletmelerde Zaman Yönetimi Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Haskell WL. (1996). *Physical Activity, Sport, and Health: Toward the Next Century*, Research Quarterly For Exercise and Sport, 67(3), 37-47.

Koçak S. (2005). *Perceived Barriers to Exercise Among University Members*, Journal of the International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance, 41, 34-36.

Kriska AM, Caspersen CJ. (1997). *A Collection of Physical Activity Questionnaires for Health-Related Research*, Medicine and Science in Sport and Exercise, Suppl., 29(6).

Okan Ö, Fettahoğlu S. (2000). *Bankacılık ve Zaman Yönetimi*, Banka ve Para Teknolojileri Dergisi.

Özgen C. (2002). *Etkili Zaman Yönetimi*, Bilkent Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Sabuncuoğlu Z, Tüz M. (1996). *Örgütsel Psikoloji*, 2. Basım, Ezgi Kitabevi Yayınları.

Samuk E. (2014). *Üniversitelerde Görev Yapan Akademik ve İdari Personelin Fiziksel Aktivitelere Katılmalarının Zaman Yönetimi Açısından İlişkisinin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D., Kütahya.

Scout M. (1997). *Zaman Yönetimi*, (Çev: Cingil Çelik A), Rota Yayın Tanıtım, İstanbul.

Sinclair KM, Hamlin MJ, Steel GD. (2005). *Physical Activity Levels of First Year New Zealand University Students*, Youth Studies Australia.

Singh NP, Fraser GE, Knutsen SF, Lindsted KD, Bennett HW. (2001), *Validity of a Physical Activity Questionnaire Among African-American Seventh-Day Adventists*, Medicine and Science in Sport and Exercise.

Stebbins RA. (2016). *Serbest Zaman Fikri Temel İlkeler*, (Çev: Demirel ve ark.), Spor Yayınevi, Ankara.

Şahintürk E. (2000). *Zaman Yönetimi*, Hava Savunma Dergisi, Ankara.

Üstün ÜD, Gümüştül O, Işık U, Demirel M, Harmandar Demirel D. (2016). *Gelecek Zaman Algısı: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma*, İÜ Spor Bilimleri Dergisi, 6(1), 10-20.

Üstün ÜD, Ersoy A, Berk A. (2017). *An Investigation on Time Management and Communication Skills of Physical Education and Sport Students*, Sp Soc Int J Ph Ed Sp, Special Issue.

Wu TY, Ronis DL, Pender N, Faan RN, Jwo JL. (2002). *Development of Questionnaires to Measure Physical Activity Cognitions among Taiwanese Adolescents*, Preventive Medicine.

Makale Geliş (Submitted) : 08.07.2017

Makale Kabul (Accepted) : 11.09.2017

Yazışma Adresi (Corresponding Address): Kubilay Çimen (kcimen@gelisim.edu.tr)